

Fortællinger fra hjemstavnen

ERLING JEPSEN: Hjertets dannelse

Romanen *Hjertets dannelse* er udgivet i 2015. Københavneren Christian, som er kommet til landsbyen Bramstrup i Sønderjylland for at arbejde på sit speciale, er kærester med Kristine, den lokale krodatter. Christian og Kirstine har gennemgået byens gamle kirkebøger, og der er noget, de undrer sig over. Derfor tager de hjem til Kirstines forældre, kroejerne Birthe og Gunner. Uddraget er fra romanens sidste del.

- Birthe stod i køkkenet og kogte blodpølse, da Gunner kom ud til hende. Hendes første tanke var, at han kom for at få en smagsprøve, for Gunner elskede blodpølse endnu mere end kålpølser, og endnu mere end ringriderpølser. Hundene havde det på samme måde. De gøede allerede sultent i hundegården, de kunne lugte det. 1
- Men det var noget helt andet, Gunner kom for. Han stod med sin mobil i hånden og havde svedperler på panden. Han så ikke engang på gryden med blodpølser. 5
- “Kirstine og Christian er på vej herhen”, sagde han. “Måske du skulle gå ud på badeværelset så længe.” 10
- Hun kiggede forundret op fra gryden. “Ud på badeværelset? Hvorfor nu det, Gunner?”
- “De kommer henne fra Helmuth¹.”
- “Henne fra Helmuth? Har han da ringet?”
- “Der er hastemøde i Grænseværnet², jeg burde også tage af sted.” 15
- “Men hvad er der galt?”
- Gunner svarede ikke, men nøjedes med at åbne og knytte sin højre hånd.
- “Lad os nu først høre, hvad de vil”, sagde Birthe. Hun tog forklædet af og lagde det på bordet.
- Men Gunner var allerede gået ud i krostuen. Hun strøg håret væk fra panden, fulgte efter ham og så, at han drejede nøglen om og hængte skiltet på døren, så de ikke blev forstyrret af kunder. Og igen bad han Birthe om at gå ud på badeværelset, det var til hendes eget bedste. Så skulle han nok tale dem til fornuft, det ville ikke tage lang tid. I øvrigt var det ikke farligt. 20
- Selvfølgelig var det farligt; det var det altid, når hun skulle derud. 25
- “I andre skal jo også kunne komme på toilettet”, sagde hun.

¹ Helmuth er den lokale betjent.

² Grænseværnet: Nogle lokale borgere har oprettet et grænseværn mod “de fremmede”; de patruljerer bl.a. i skoven om natten.

"Så læg dig ind i soveværelset", snerrede han.

"Soveværelset? Skal vi nu lade, som om jeg er syg? Det er jeg ikke, og du skal ikke være bange, jeg siger ikke noget."

30 Han rystede opgivende på hovedet og gik helt tæt på hende, så hun kunne lugte hans sved.

"Som du vil, men så skal du ikke regne med mig i nat."

Det gøs i hende, hun ville ikke være alene om natten, og da slet ikke, hvis der var sket noget i løbet af dagen, som havde oprørt hende. Hun bøjede hovedet og gjorde, som han sagde. Men knap var hun trisset hen til soveværelsesdøren, før hun hørte sin datters stemme ude fra receptionen. Gunner viste de unge mennesker ind i stuen. Birthe lod, som om hun gik ind i soveværelset; hun åbnede døren og lukkede den igen uden at gå derind. I stedet blev hun stående i gangen og spidsede ører. Det gik, som hun frygtede; inden længe blev 35 tonen hård derinde, og de blev mere og mere højroastede. Især Kirstine råbte ad sin far. Birthe stod og vred sine hænder, for hun kunne ikke høre, hvad de sagde. Der var ikke andet for end at liste ud i køkkenet, hvorfra hun bedre kunne skelne ordene. Til sidst stod hun med øret klæbet op ad døren ind til stuen.

Nu var det Gunner, der råbte højest.

45 "Hvad er det, I forlanger af os?" spurgte han.

"Vi vil bare have sandheden at vide", kom det fra Kirstine.

"Hvad for en sandhed? Om hvad?"

"Om en dreng her fra byen, der i 1973 blev døbt Ryzard."

Så blev der helt stille. Birthe pressede øret helt ind til døren.

50 "Vil I have penge?" spurgte Gunner. "Er det det?"

Christian mumlede et eller andet, som Birthe ikke fik fat i. Og der blev igen stille derinde, det var næsten det værste. Birthe kendte Gunner godt nok til at vide, at det kunne udvikle sig til et regulært slagsmål, så hun tog mod til sig og gik ind i stuen. De kiggede alle tre på hende, og Kirstine spurgte, om ikke hun var syg? Birthe gik stille hen og stillede sig ved siden af Gunner.

Hun rømmede sig. "Jeg kan godt huske, hvad der skete i 73", sagde hun.

"Gå i seng", sagde Gunner. "Du er ikke rask."

Birthe tav, men hun gik ingen steder. Kirstine fortalte, hvordan Christian havde fået lov at se i kirkebøgerne og på den måde fundet frem til visse uregelmæssigheder. Gunner mumlede, at sådan noget ville den gamle præst aldrig være gået med til.

"Hun kom hertil over grænsen og havde ikke papirerne i orden", begyndte Birthe med en stemme, som om hun talte med sig selv. "Hun var ikke en dag over sytten, hendes hår var langt og gyldent, øjnene helt grønne, mændene var vilde med hende. Østfløjen³ var lige blevet færdig, og værelserne stod alligevel tomme. Hun fik lov at bo der helt gratis. Men efter et års tid blev hun gravid, og så en dag var hun rejst. Jeg tror hun endte på et af de hersens massageklinikker i Flensborg."

"Hvem snakker du om?" spurgte Kirstine, men hendes mor hørte hende ikke.

70 "En dag stod der en kurv på vores hovedtrappe med en lille dreng i. Hans navn var broderet på pudebetrækket."

"Ryzard? Var det fars?"

³ østfløjen: en tilbygning til kroen

"Nej, det kunne det umuligt være, for far brugte nemlig kondom, gjorde du ikke også, Gunner?"

Gunner rømmede sig og kløede sig med en lillefinger i øret. "Din far er nemlig ikke dum, Kirstine. At han så kan finde på at drikke sig så fuld, så han ikke ved, hvad han foretager sig, det er noget andet."

Birthe fortsatte, mens hun kiggede hen på Christian: "Vi kunne selvfølgelig ikke have barnet her, folk ville jo snakke. Vi ringede til Helmuth, men han var tilfældigvis i Ribe den dag. I stedet tog jeg hen til Erna⁴ med ham. Hun gjorde i en periode rent på den hersens klinik i Flensborg, hvor de brugte hende som babysitter, hvis en af pigerne havde barn og fik en kunde. Hun gik lange ture med børnene, hun har selv fortalt mig om det, ud i skoven eller ned til Flensborg Fjord, hvor der er så kønt og meget fredeligt, man ser stort set aldrig et andet menneske." Birthe fik et fjernt udtryk i øjnene og tabte af en eller anden grund tråden. Så fandt hun den igen og vendte sig nu mod Kirstine.

"Far og jeg tog en hurtig beslutning; jeg satte kurven på bagagebæreren, bandt den godt fast og cyklede ud til Erna. Så kunne hun passe ham, tænkte vi, bare indtil Helmuth kom hjem, og vi fandt ud af noget andet. Men Erna lå syg den dag med høj feber. Hun kunne ikke komme ud af sengen, hvad skulle jeg gøre? Jeg cyklede hen til Søren Sognefoged for at stille kurven på deres trappesten. De har ingen børn, og Søren Sognefoged kunne såmænd lige så godt være faren som så mange andre. Men han stod tilfældigvis i haven og så mig med kurven, og da barnet skreg i vilden sky, havde jeg ikke en chance. Jeg cyklede videre rundt i byen og prøvede at komme af med det et eller andet sted, men det var svært. Apotekeren stod i vinduet og rystede på hovedet; det var, som om han vidste, jeg ville komme, og henne ved købmanden pudsede de hunden på mig, så jeg cyklede videre."

"Hvorfor afleverede du ham ikke på børnehjemmet i Klamdrup?" spurgte Kirstine. "Eller hvorfor gjorde far ikke?"

"Hvis en af os kom med ham, ville de jo straks mistænke mig for at være faren", sagde Gunner. "De var så strikse, skulle altid have alting at vide."

"Ja, de var frygtelige", fortsatte Birthe. "Engang opfordrede forstanderinden mændene her i byen til at blive steriliseret, hvad mener du? Far var tosset, og det var jeg også. Om det så var Helmuth, så var han på vores side, for den slags har de slet ikke lov at blande sig i."

Kirstine blev ved: "Hvad gjorde du med drengen?"

"Året efter var det den estiske kvinde, hendes hår var helt sort og øjnene blå, det ser man ikke så tit her i Danmark. Og østfløjen stod stadig tom ..."

Gunner kiggede bebrejdende på Birthe og sukkede opgivende. Det var tydeligvis ikke noget, han syntes, der skulle snakkes om.

"Men hvad med drengen, mor?"

Birthe så ned i gulvet. Det var, som om alle holdt vejret. En vandhane dryppede ude i køkkenet.

"Det er forhåbentlig løgn", hviskede Kirstine og kiggede med smalle, iskolde øjne på sin mor. Birthe begyndte at ryste, sådan havde hendes datter aldrig kigget på hende før.

⁴ Erna er ansat på kroen.

“Jeg måtte jo ikke komme hjem med ham for far”, snøftede hun.

“Nu skal du ikke skyde skylden over på mig”, kom det brysk fra Gunner.

120 Birthe gled ned på gulvet og græd, så snottet stod ud af hende. Christian kiggede forfærdet på hende og krøb sammen i sofaen, som om han forsøgte at gemme sig. Gunner var rasende og truede med at ringe efter lægen, så hun kunne få en sprøjte. Men Birthe var ligeglad, det var, som om Gunner talte langt væk fra, han måtte tage fat under hendes skuldre og trække hende op
125 ved livet og nærmest bære hende ind i soveværelset. Her dejsede hun om på sengen og hørte ham true med bål og brand, hun lyttede ikke efter. Han kunne være rigtig ondskabsfuld, når det stak ham, men denne gang var det noget andet, for nu var han også selv bange.

“Hvorfor kunne du ikke holde din mund?” spurgte han.

130 “De finder alligevel ud af det, det kunne du vel høre. Nu kommer det hele frem, og det er godt det samme.”

“Godt det samme?”

“Ja, for jeg har brug for at fortælle det til nogen. Jeg har en samvittighed, i modsætning til visse andre.”

135 “De skal stoppes, skal de, og det kan nås endnu. Nu går du ind og siger til dem, at det er noget, du har drømt! At det er et af dine forbandede mareridt eller noget med de piller, du tager, ellers.”

“Ellers hvad? Sender du Grænseværnet efter mig? Pudser I hundene på mig?”

140 “Søde Birthe, vil du ikke nok?”

Hun rystede på hovedet, for hun kunne ikke, og det hjalp ikke, at han kiggede så bønfoldende på hende og kaldte hende “søde Birthe.” Han vendte ryggen til hende, holdt hænderne for ansigtet og sukke. Stakkels Gunner, sådan havde hun ikke set ham før, hun fik helt ondt af ham. Hun havde også altid været ham en kedelig kone, og havde det ikke været, fordi kroen stadig stod i
145 hendes navn, ville han nok have ladet sig skille. Det begyndte ellers så sjovt, dengang i tresserne. Det at stå i sexsupermarkedet var nyt og spændende, men da de tider var forbi, og dagligdagen meldte sig, meldte problemerne sig også.

150 Han var frisindet og ville eksperimentere, og hun forsøgte at følge med, men alt det med håndjern og latex og gruppesex var ikke hende, og til sidst var han gået andre veje.

Der lød fodtrin og stemmer oppe fra førstesalen, og hun satte sig op i sengen. Kirstine og Christian var vel ikke ved at pakke? Hun lod Gunner sidde og skyndte sig derop. (...)